

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ ISSN

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۵/۲۲

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

اینترنت و فرهنگ ها (مطالعه موردی)

صداقت صادقی، رعنا فارسی میاندوآب، سارا صفائی، بانو کریمی

چکیده:

رابطه ی کامپیوتری بین انسانها روز به روز فراگیرتر می شود، کامپیوترها روز به روز از طریق شبکه های محلی و جهانی و نیز از طریق فناوری های بی سیم به همدیگر پیوند می خورند. این فناوری امکان تعامل انسان-ماشین را به شکلی کاملاً بدیع و همچنین تعامل انسان-انسان را در فضای مجازی فراهم می سازد. نظر به افزایش تعامل انسان با کامپیوتر و شبکه، دیگر صرف پرداختن به رابطه و تعامل انسان و ماشین کافی نیست، اینترنت میتواند گسترش فرهنگ های ارتباطی در فضای مجازی را تسهیل نماید و حتی مانع آن شود. اینترنت قادر است تحول فرهنگی ایجاد کند که تمام ابعاد جامعه، اجتماع و گروه را تحت تاثیر خود قرار دهد. در این مقاله سعی شده است تا ابتدا با مفاهیم و محیط های اینترنت و سپس در خصوص فرهنگ و تهاجم فرهنگی آشنا شویم و از اینکه چگونه اینترنت می تواند یکی از مهم ترین ابزار در تهاجم فرهنگی محسوب شود و جنبه های مثبت و منفی استفاده از اینترنت بیان شود.

واژگان کلیدی:

اینترنت-فرهنگ- فضای مجازی-ارتباطات- تهاجم فرهنگی-شبکه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه:

بسیاری از کشورهای جهان، خصوصاً کشورهای جهان سوم و کمتر توسعه یافته امیدوارند با رشد و توسعه تکنولوژی‌های جدید ارتباطی راحت‌تر بتوانند به اطلاعات، دانش، آگاهی و فناوری‌های پیچیده دست یابند و در مسیر توسعه گام بردارند. این کشورها که خوشبینانه به مبادله اطلاعات و آگاهی‌ها از سوی کشورهای غنی و صنعتی چشم دوخته‌اند، کمتر به پیامدهای غیراقتصادی آنها می‌نگرند. یکی از این پیامدها تغییر در فرهنگ یک کشور است.

بیان مسئله :

آیا استفاده از اینترنت به شکل مناسب فرهنگ سازی شده است؟
تا چه میزان با محیط و محتوای اینترنت آشنایی داریم؟
جنبه های مثبت و منفی کاربرد اینترنت را میدانیم ؟

اهداف :

اهداف این مقاله عبارتند از:

آشنایی با مفهوم اینترنت و محیط آن

آشنایی با فرهنگ و تهاجم فرهنگی

فواید و تهدیدات اینترنت

چگونه اینترنت می تواند یک ابزار مهم در ایجاد تهاجم فرهنگی باشد

جوانان آسیب پذیرترین گروه در معرض تهاجم فرهنگی در بستراینترنست هستند

راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگی از طریق اینترنت - چه باید کرد؟

تعریف فرهنگ و تهاجم فرهنگی

برای فرهنگ تعریفهای زیادی گفته شده اما به طور خلاصه و خیلی ساده می توان گفت که فرهنگ مایه های فکری و ارزشی است که رفتارهای اختیاری و اجتماعی انسان، تحت تاثیر آنها قرار می گیرد و شامل شناختها و باورهای انسان، ارزشها و گرایشها و رفتارها و کردارها می باشد بر این اساس تهاجم فرهنگی عبارت خواهد بود از هر گونه حرکتی از دشمن که در صدد تغییر یا تحریف ارزشها و رفتار و کردارهای انسانی و ملتی می باشد. به عبارت دیگر تهاجم فرهنگی یعنی اینکه ملتی، بخواهد فرهنگ رایج و غالب یک ملتی را از دستش گرفته و فرهنگ خود را به آنها تحمیل کند تا ملت مورد تهاجم گرفته تحت سلطه این ملت در آمده تا از این وسیله به این ملت تسلط یافته و ضربان اقتصادی و سیاسی و نظامی آن را در دست خود بگیرند، و برای اینکار آسانترین راه کم و هزینه ترین راهها، همان تغییر فکر و خط مشی ملتی است اینکه فرهنگ شما، فرهنگ خوبی نیست اینگونه فکر کرده اید که به اینجا رسیده اید، شما متحجربید، و انواع شعارهای به ظاهر زیبا، همچنانکه یکی از ماموران سیا نیز در گزارشهایش نوشته که اتحاد جماهیر شوروی به این دلیل شکست خورد که متوجه نشد که اگر چهارچوب فکریش را عوض کند، خود به خود همه چیز اعم از نظامات سیاسی و اقتصادی نیز عوض خواهد شد. بر این اساس همیشه، قبل از تهاجمات نظامی، تهاجمات فرهنگی صورت می گیرد .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ ISSN

هدف از تهاجمات فرهنگی

تهاجم فرهنگی دو هدف در ضد هم می‌تواند داشته باشد، یعنی زمانی تهاجم فرهنگی به علیه یک ملتی به خاطر این است که آنها فرهنگ متعالی ندارند و از نظر فرهنگی و علمی و اجتماعی در انحطاط به سر می‌برند در چینی شرایطی اگر یک فرهنگی علیه چنین فرهنگی، قیام کند، چینی تهاجمی خوب است؛ به عنوان مثال اگر فرهنگی آمد و فرهنگ مصرف گرایانه یک ملت را که به تولید ارزش چندانی نمی‌دهند را تغییر داد و فرهنگ آنها را به فرهنگ تولیدی تبدیل کرد، چنین تهاجم فرهنگی نه تنها بد نیست بلکه واجب نیز می‌باشد .

اما در مقابل، تهاجم فرهنگی یک هدفی نیز دارد و آن اینکه باورهای صحیح را از مردم بگیرند و در مقابل باورهای دروغین و ارزشهای غلط را به آنها تلقین دهند، که چنین تهاجمی بد می‌باشد و باید در مقابلش ایستاد، امروزه یکی از اهداف تهاجمات فرهنگی، تامین منافع اقتصادی کشور حمله کننده می‌باشد بویژه در ملتهایی که مادیگرا بوده و چیزی غیر از مادیات را قبول ندارند، این دسته از افراد، از فرهنگ به عنوان ابزاری برای رسیدن به هدفهای اقتصادی خود بهره می‌برند، چرا که برای چنین افرادی ارضای شهوات و مال اندوزی و ثروت، فقط مطرح بوده و چنین دیگری مطرح نیست و چون به این نتیجه رسیده‌اند که با اسلحه فرهنگ به دلخواه خود می‌رسند بر این اساس، از تهاجم فرهنگی استفاده می‌کنند. یعنی برای چنین افرادی مطرح نیست که کشور مورد حمله شونده آیا دارای فرهنگ صحیح است یا غلط و اصلا در فکر اصلاح آن فرهنگ نمی‌باشند بلکه به عنوان وسیله‌ای استفاده می‌کنند تا جاییکه اگر دیدند این ابزار قدیمی شده، آنرا رها کرده و دست به دامان ابزارهای دیگری می‌شوند .

اولین و آخرین قدم تهاجم فرهنگی

بر اساس تعریف فرهنگ که گفتیم که همان مایه‌های فکری یک ملت‌های می‌باشد، اولین قدم در تهاجم فرهنگی تغییر اساس و پشتوانه فکری و ارزش یک ملت می‌باشد چون هر ملتی بر اساس نوع فکر و اندیشه‌اش، اقدام به کاری می‌کند چون اگر در ملتی روحیه صرفه جوئی هست، الگو در ملتی روحیه تولیدی است، اگر در ملتی غیرت، تعصبات صحیح، جوانمردی، احترام به بزرگان، حقوق دیگران مطرح است به این دلیل است که پشتوانه فکری آنها است بر این اساس برای اینکه برای چنین ملتی تسلط یابند باید این باورها و مایه‌های فکری عملی آنها را بگیرند به جای روحیه صرفه جوئی، رویحه چشم و هم چشمی و مد را بدهند، به جای غیرت و تعصب در ملتی روحیه بی بندوباری و فحشا را تزریق کنند و چنین تبلیغ کنند که اینها مظاهر فرهنگی است و هر کس خودش را مطابق این کارها نکند یا بر علیه آنها قدم بردارد افرادی متجر و بی عقل می‌باشند و ... که اگر دشمن به چنین کاری پیروز شد، آغازگر بدبختی این ملت خواهد گردید .

نمونه تهاجم فرهنگی

یکی از مهم ترین ابزارهای تهاجم فرهنگی اینترنت است.

دیگر استعمارگران نیازی به لشکرکشی‌های فیزیکی و نظامی ندارند و وقت و انرژی خود را در مراکز گسترش این شبکه‌ها صرف می‌کنند. جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از مهم ترین کشورهای اسلامی، از جمله اهداف مهم تهاجم فرهنگی استعمارگران است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

تعریف اینترنت

اینترنت یک ارتباط بین شبکه ای سراسری است و نیز یک مجموعه بسیار بزرگ از رایانه های و شبکه هایی می باشد که به هم وصل شده اند و می توانند اطلاعات خود را باهم مبادله کنند.

تاریخچه اینترنت در جهان

پرتاب ماهواره Sputnik که در سال ۱۹۵۷ توسط روس ها انجام شد یک مسابقه فضایی را به وجود که به ظهور اینترنت (تقریباً به طور غیر مستقیم) نیز کمک کرد.

همچنین در همان زمان به دلیل وجود .Sputnik نمایندگی پروژه (طراحانه) های تحقیقی پیشرفته (ARPA) به عنوان بخشی از وزارت دفاع آمریکا تاسیس شد.

ARPA مراکز تحقیقاتی را در برخی از دانشگاه های سرار سر این کشور تاسیس نمود .

بزودی مشخص شد که این مراکز تحقیقاتی باید از طریق یک مرکز اصلی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند

چهار سایت (محله) اول که به هم وصل شده بودند عبارت از: دانشگاه کالیفورنیا - لس آنجلس (UCLA)

موسسه تحقیقاتی استنفورد - دانشگاه کالیفورنیا- سانتا باربارا (UCSB) و دانشگاه اوتا

از آن جا که اولین شبکه یک شبکه نظامی گرا (military-oriented) بود اطلاعات آن به صورت کاملاً محرمانه توزیع می شد .

سیستم داده ها دو بخشی شده بود در " بسته (packet) های " کوچکی برای رسیدن به یک مقصد یکسان مسیر های مختلفی را طی می کردند توسعه یافت تا میزان استراق سمع در این حمل و نقل و انتقالات به حد اقل به رسد.

تاریخچه ی اینترنت در ایران

سال ۱۳۷۱: تعداد کمی از دانشگاه های ایران، از جمله دانشگاه صنعتی شریف و دانشگاه گیلان، توسط مرکز تحقیقات فیزیک نظری و از طریق پروتکل UUCP به اینترنت وصل می شوند تا با دنیای خارج ایمیل رد و بدل کنند.

سال ۱۳۷۲: در سال ۱۳۷۲ هجری شمسی ایران نیز به شبکه اینترنت پیوست. نخستین رایانه ای که در ایران به اینترنت متصل شد مرکز تحقیقات فیزیک نظری در ایران بود. در حال حاضر نیز این مرکز یکی از مراکز خدمات اینترنت در ایران است. مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات، بعنوان تنها نهاد ثبت اسامی قلمرو [ir.] در ایران به رسمیت شناخته می شود. این قلمرو مشخصه تعیین شده برای هویت ایران در فضای اینترنت است.

سال ۱۳۷۳: مؤسسه ندا رایانه تأسیس می شود. پس از راه اندازی اولین بولتن بورد (BBS)، در عرض یک سال نیز اولین وب سایت ایرانی داخل ایران را راه اندازی می کند. همچنین، این مؤسسه روزنامه «همشهری» را به زبان فارسی در اینترنت منتشر می کند، که این اولین روزنامه رسمی ایرانی در وب محسوب میشود. در همین سال بدنبال اتصال به اینترنت از طریق ماهواره کانادایی «کد ویژن» (Cadvision)، مؤسسه ندا رایانه فعالیت بازرگانی خود را بعنوان اولین شرکت خدمات سرویس اینترنتی (ISP) آغاز می کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

سال ۱۳۷۴: مجلس ایران تأسیس شرکت «امور ارتباطات دیتا» تحت نظر شرکت مخابرات ایران را تصویب می‌کند و مسئولیت توسعه خدمات دیتا در سطح کشور را بطور انحصاری در اختیار آن شرکت قرار می‌دهد.

سال ۱۳۷۷: پروژه یونیکد در ایران با قرارداد شورای عالی انفورماتیک و همکاری بنیاد دانش و هنر واقع در انگلستان و با نظارت و مدیریت فنی دانشگاه صنعتی شریف تحت عنوان «فارسی وب» آغاز می‌شود. هدف پروژه اینست که با گنجاندن کامل و جامع الفبای فارسی در استاندارد یونیکد، نشر فارسی در کامپیوتر، مخصوصاً اینترنت و وب، استاندارد شود و اصولاً مشکل قلم (فونت) های غیر استاندارد موجود در نرم افزارهای ایرانی حل شود.

ضرورت استفاده از اینترنت در دنیای امروز

در سال ۲۰۰۲ میلادی در حدود ۵۸۰ میلیون کاربر اینترنتی شناسایی شده است و این تعداد در سال ۲۰۰۴ میلادی به یک میلیارد نفر افزایش یافته است؛ قابل پیش بینی است که در چند سال اخیر بیشتر فعالیت های انسان با استفاده از کامپیوتر و اینترنت خواهد بود. پس ضروری است که هر فرد باید خیلی زود بر عملیات اینترنتی مسلط و توانا شود.

بسیاری از مراکز رایانه ای دارای مرکز آموزش و آزمون مهارت های IT هستند که در صورت قبولی در این آزمون گواهینامه ی بین المللی به افراد اعطا می گردد.

بوسیله ی یک دستگاه رایانه و یک خط تلفن، در هر زمان و هر مکان، خیلی ساده می توان به شبکه ی گسترده ی اینترنت متصل گردید و از این پایگاه بزرگ، می توان به هر مقدار، اطلاعات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و هنری دریافت نمود.

فواید اینترنت

- ارتباط مستقیم با دنیای خارج به اشکال گوناگون (صوتی، تصویری، نوشتاری و ...)

- استفاده از پایگاه های اینترنتی بسیار ارزشمند (سایت های گوناگون)

- امکان ایجاد محیطی برای دادن اطلاعات دلخواه با فضای بسیار جذاب (وبلاگ، محیطی بسیار متنوع برای هنرنمایی نوجوانان)

» برای استفاده ی صحیح از اینترنت حتماً قبل از استفاده از آن باید بستر سازی نمود و فرهنگ آن را در خانواده به وجود آورد. گام اول این که والدین باید به استفاده از اینترنت مسلط باشند. «

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

گسترش اینترنت در جمهوری اسلامی ایران

بحث ورود جمهوری اسلامی ایران به شبکه جهانی اینترنت و به آستانه جامعه اطلاعاتی مورد توجه بسیاری از دولتمردان، سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها بوده و هست. اما آیا ما آمادگی و توان مواجهه با واقعیت اینترنت را داریم؟

اینترنت به عنوان یک فن‌آوری، در فرایند تحول اجتماعی و توسعه نقش تسهیل کننده - و نه تعیین کننده - دارد. فقدان زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی باعث می‌شود نتوانیم آن طور که باید و شاید از اینترنت بهره‌برداری کنیم. بهره‌گیری مناسب از اینترنت مستلزم گذر از مراحل است. بحث تهاجم فرهنگی و رزم سیبرنتیکی و خلأهای قانونی نیز به نوبه خود قابل تعمق هستند. گسترش توان بهره‌گیری از اینترنت مستلزم سیاستگذاری و سرمایه‌گذاری بنیادین دولت است. رسانه‌های عمومی سعی دارند ما را به این باور برسانند که جهان در آستانه عصر جدید مخابرات و ارتباطات است. تمامی مؤلفه‌های فن‌آوری لازم برای تعامل هر یک از این‌ها بشر بر روی کره ارض با دیگری و نیز قابلیت دسترسی به اطلاعات، یا وجود دارند یا در دست ایجادند.

با این وجود، بسیاری از کشورهای در حال توسعه فاقد اساسی‌ترین شکل‌های زیرساخت مخابراتی و حتی اطلاعاتی هستند. به لحاظ وجود سرویس‌های ارتباطی، خلأهای متعددی بین جوامع صنعتی دارای فن‌آوری بالا و جهان سوم، که ایران یکی از آنان است، وجود دارد. سازندگان شاهراه اطلاعاتی به جهان نوید چنان شبکه ارتباطی را دادند که کشورهای رو به توسعه را از حالت وابستگی رهایی بخشد و به عصر جدید رهنمون گردد. رسانه‌ها چنین القا می‌کنند که شاهراه اطلاعاتی در بر دارنده توفیق اقتصادی برای این کشورها است.

برخورد رسانه، بخصوص رسانه‌های ایران، با این مسئله بسیار ساده‌نگرانه و سطحی است. شبکه اینترنت زمانی می‌تواند به صورت ابزاری برای توسعه سیاسی و اجتماعی درآید که به نحوی بتوان آن را به کار گرفت و بر چالش‌های پیچیده برای بهبود زندگی میلیون‌ها نفر افراد محروم و نیازمند غلبه کرد. باید توجه داشت که فن‌آوری نیز یک عامل تعیین‌کننده در روند تغییر نیست، بلکه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

تسهیل کننده است و کاربرد و تأثیر آن تا حد زیادی به متن اجتماعی بر می‌گردد که در آن قرار دارد و اجرا می‌شود.

اما جنبه های اجتماعی و فرهنگی اینترنت به قلمروی زبان و محتوا محدود نمی‌شود. روش (های) ارتباط

در توسعه اینترنت از بسیاری جهات با روش‌های سنتی تفاوت دارد. در این روش‌ها جای پای جهان‌بینی و اسلوب‌های تعامل اجتماعی

آمریکایی به نحو بارزی دیده می‌شود.

اهداف اصلی اینترنت ملی عبارت اند از:

- تولید اطلاعات و دسترس پذیر کردن اطلاعات کشور؛

- پرورش و طراحی فرهنگ تولید، توزیع و استفاده از اطلاعات در کشور؛

- تأمین بستر اجرایی برای به دست آوردن راه‌حلی بومی به منظور تبدیل اطلاعات به کالایی قابل تهاتر و فروش؛

- تربیت نیروی کارآمد اطلاع‌رسان و ایجاد مجموعه ای به منظور پرورش تخصص های مورد نیاز در یک جامعه اطلاعاتی؛

- ایجاد بستری برای توسعه و تهاتری اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی.

در نهایت اگر ایران نتواند در رقابت سختی که در حوزه فرهنگ در گرفته است با دست پر وارد شود زیان بسیاری خواهد دید. اکنون دیگر نمی‌توان و نمی‌باید دور خود حصار کشید و خود را از دنیا دور نگه داشت. اکنون دنیای مدرن با استفاده از ابزار رسانه ای نبض جریان فرهنگی جهان را در اختیار گرفته است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

اینترنت و تغییر فرهنگی

فرهنگ اینترنت... محصول شرایط خاص و نوعی آشنائی مجازی است که بهصورت آن لاین عرضه میشود. در این فرهنگ افراد اکثراً گمنامند. این افراد مشترکاً وارد یک بحث و مناظره گروهی میشوند. اکثریت مخاطبان فرد در فضای مجازی، نه جسم دارند، نه چهره و نه تاریخ. نه صدائی هست، نه حرکتی و نه ایما و اشارهای، فقط کلمات هستند، اما آنها عمدتاً کلماتی اند که از بافت خود جدا شدهاند، کلماتی اند که به شدت از شاخصه های آشنائی هویتی در این حوزه غریب و غیرمادی رنج میبرند .

اینترنت به دو شیوه موجب تغییر فرهنگی می شود: نخست فرهنگ خودش را عرضه میکند و دوم گذرگاهی برای سایر فرهنگها تدارک می کند .

کاربران اینترنت به پیشروان و جریانات پیشتاز فرهنگی دسترسی دارند؛ این افراد و جریانات بخشی از فرهنگ اینترنت و یا بخشی از فرهنگ های دیگر هستند .

از طرف دیگر، اینترنت به خودی خود ، سبب دگرگونی وضعیت اقتصادی و سیاسی می شود و آینده، اثرات دیگری را پدیدار خواهد کرد . اینترنت محلی است برای عرضه الگوهای رفتاری متفاوت با فرهنگ های رسمی و لذا در سطح فعالیت های موثری چون جنگ ، صنعت تروریسم و تبادل دانشجویان قرار می گیرد .

احتمالاً به همین خاطر است که تاثیر گذاری آن در قیاس با دو عامل دیگر (عوامل محیطی و حوزه های فرهنگی) بیشتر خواهد بود .

اینترنت، علاوه بر آنکه محیطی برای تبادل فرهنگی مهیا و گذر گاهی برای دسترسی کاربران به فرهنگ های دیگر تدارک می کند، خود نوعی فرهنگ یا خرده فرهنگ است که همه فرهنگ ها را در بر میگیرد .

اینترنت محیط، ابزار و تعاملات خاص خود را دارد که با محیط ، ابزار و تعاملات فضای غیر مجازی کاملاً متفاوت است. این بدان معناست که اینترنت به خودی خود و بدون در نظر گرفتن فرهنگهای بیگانه ای که ممکن است یک فرهنگ خاص با آن ها در ارتباط باشد، عامل موثری در ایجاد تغییر درون فرهنگی است .

این فناوری به وضعیت بحرانی (شاید منظورتان "نقطه عطف" باشد) خود نزدیک میشود ، کاربران اینترنت ، همین که تعدادشان به حد لازم رسید، فرهنگ خود را که ریشه در ارتباطات جهانی دارد به وجود خواهند آورد . بدین ترتیب کاربران، اجتماعات و گروه های خاصی را سازماندهی میکنند؛ حتی طبقه بندی ظاهری اعضا هم به منظور تعیین هویت درون فرهنگی یا برون نگری است .

یعنی رفتار های انسانها را بر اساس آنچه که در اجتماع انجام می دهند(بازتابهای رفتاری افراد) ، طبقه بندی می کنند .

به عنوان مثال ؛ ممکن است افرادی از وسایل عمومی برای تردد خود استفاده کنند که این عمل (رفتار) در یک طبقه بندی خاص قرار می گیرد و یا اینکه افرادی از ماشین شخصی خود استفاده میکنند که باز در طبقه بندی ویژه خود در نظام طبقه بندی ظاهری افراد یک اجتماع قرار می گیرند .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

عوامل خارجی که منجر به شکل گیری و تغییر فرهنگ ها می شوند می توانند ریشه در فرهنگ غالب یک جامعه داشته باشند؛ جائیکه افراد یک جامعه از شرکت موثر در روند سیاسی، از ایفای نقشهای ارزشمند در پیکره ی جامعه گرفته تا مقدار سهمی که از سود اقتصادی ملی آنها حذف می شود چیزی در این جا حذف شده است! از سوی دیگر گروههای محروم شده به وسایل و روشهایی برای مقابله با این محرومیت نیاز دارند .

باید گفت که اینترنت، با ارائه وسایل و روش هایی که جایگزین محرومیت های موجود در یک جامعه می شود به شکلگیری هویت فردی هم کمک می کند. از این نظر اینترنت در تمامی فرهنگ های حاکم و در بین اقلیت های محکوم نقش واحدی خواهد داشت .

اینترنت نخستین محصول تکنولوژی غرب نیست که در مقیاس جهانی مورد استفاده قرار می گیرد، اگر چه اولین محصولی است که بر قراری ارتباط تعاملی و در سطح عامه را میان کاربران غربی و غیر غربی را میسر ساخته است .

مدرن سازی جوامع طبق تعریف جنیشی است معطوف به اولویت یافتن حرفه ها و تفکیک نقش ها، وابستگی آحاد جامعه به رسانه های گروهی به جای گفت و گو های محلی و فردگرایی به معنی استقلال از مکان جغرافیایی کار. به عبارت روشنتر مدرن شدن به این معنی است که هدف اصلی زندگی فعالیت و تولید اقتصادی است نه تفریح، و این که رسانه های جمعی، نه افراد محلی، منبع اصلی اخبار هستند .

البته باید دقت داشت که اینترنت رسانه ای جمعی نیست ، حداقل نه به صورتی که به عنوان منبع ارتباطات یک جانبه تعبیر شود؛ یعنی صرفا فهرستی از مطالب نیست که بیننده هیچ کنترلی بر آنها نداشته باشد .

اینترنت "غیبت کردن های محلی " را بصورت راهی برای جمع آوری اخبار درآورده است. اما دقت داشته باشد که در اینجا واژه ی " محلی " به معنای تمام جهان است، تمام مکان جغرافیایی ای که تحت پوشش اینترنت قرار دارد .

یکی از ابعاد کاربری اینترنت این است که عضویت افراد ، در آن پنهان میماند. بعد دیگر استفاده از اینترنت ناشناخته ماندن سر نخ ها و منابع قدرت است. به علاوه، اینترنت امکان دسترسی اعضای یک خرده فرهنگ را به یکدیگر فراهم می آورد، اعضای که بدون اینترنت ، حتی از وجود یکدیگر هم اطلاعی نداشتند. هنگامیکه این افراد متوجه خدماتی میشوند که اینترنت میتواند به آنها بکند، سعی می کنند از آن بهره برند .

نحوه استفاده این افراد از اینترنت و وابستگی آنها به این امکان، حتی بیش از اتکای ایشان به جریان اصلی فرهنگ خودشان خواهد بود. یکی از دلایل عمده این موضوع این است که اینترنت امکان دستیابی به چیز های زیادی را برای ایشان فراهم می کند، چیزهایی که اساسا فرهنگی که این افراد به آن تعلق دارند در اختیارشان قرار نمی دهد .

در اینترنت تفاوتهایی چون زبان ، شیوه نوشتار و ملیت می تواند مهم باشد. به عنوان نمونه، زبان امری تعیین کننده است ، بر اساس نظر گوته، ترجمه از یک زبان به زبانهای دیگر امریست ضروری، مهم و در عین حال غیر ممکن .

در حال حاضر، ترجمه متنی از یک زبان به زبان دیگر بوسیله کامپیوتر امکانپذیر شده است. اما ترجمه فرهنگی چیز دیگری است و بنا به تعریف قادر ساختن فرهنگ ها به درک متقابل یکدیگر است؛ و این شامل تغییر حداقل یکی از فرهنگها می شود .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

در هر فرهنگ در خصوص محاوره و گفت و گو های افراد قوانین خاصی وجود دارد. این قوانین در ارتباطات اینترنتی نادیده گرفته می شود. اینترنت همبستگی " درون گروهی" را کاهش می دهد، گفتگو با اعضای بیگانه را آسان می کند، و در نتیجه ارتباطات "برون گروهی" یا "بین گروهی" را تسهیل می کند .

متکی نبودن بر ارتباط رو در رو طبیعت ارتباط اینترنتی را متفاوت کرده است. حضور فیزیکی در روابط متقابل باعث افزایش انگیزه و هوشیاری میشود، اما ارتباطات کامپیوتری منجر به هوشیاری روانشناختی نمی شود. در ارتباطات کامپیوتری قوانین مختلفی و خاص خود بکار برده می شود و نتایج متفاوتی هم از این طریق به دست می آیند .

اینترنت به عنوان رسانهای که می تواند به کار تامین مقاصد سیاسی بیايد یا عاملی برای رشد اقتصادی باشد، می تواند موجبات تغییرات فرهنگی را فراهم کند. از این جهت، اینترنت به افراد میدان می دهد تا عقاید، نظریات و ارزش هایشان را به دیگران عرضه کنند و به این ترتیب به آنها امکان می دهد که بهترین بهره را از این ابزار ببرند .

این بهره برداری ها می تواند بصورت فروش اینترنتی کالا به افرادی باشد که آنها را نمی بینید و یا شکل فراهم آوردن تسهیلات برای مردمی باشد که چیزی در باره موقعیت و جایگاه اجتماعی آنها نمی دانید. بدین ترتیب توسعه اینترنت ، لزوماً به این معناست که مهارتهای گوناگون بدون در نظر گرفتن ارزش های اصلی فرهنگی ، اهمیت پیدا می کنند .

در ارتباطات گروهی اینترنتی مشارکت در بحث های گروهی ، بیشتر از رابطه رو در رو است . به این ترتیب احتمال تسلط یا تفوق یک فرد بر سایرین کمتر خواهد بود. در بحث های اینترنتی زمان رسیدن به اتفاق نظر بیشتر و اظهارات رد و بدل شده میان کاربران کمتر است. این، شاید به این دلیل باشد که این نوع ارتباط نه به طور کامل نوشتاری و نه کاملاً گفتاری است، بلکه جایگاهی میان این دو نوع ارتباط دارد . در جریان آن دسته از ارتباطات گروهی که به وسیله کامپیوتر انجام می شود ، نظر افراد به میزان قابل توجهی با نظرات اولیه آنها فرق پیدا می کند .

شاید افزایش تواناییهای کاربران اینترنتی در پذیرش فرهنگ و نوع تعامل ارتباط اینترنتی ، باعث شود این نوع فرهنگ بر روی نظام اجتماع واقعی تاثیر گذاشته و فشار اجتماعی و اتفاق نظر ها در رای گیریها را کاهش دهد .

بعلاوه ارتباطات اینترنتی به افراد امکان این تجربه را می دهد که در بحث هایی که صرفاً ضرورت اجتماعی ندارد نام یکدیگر را بخوانند و به راحتی از دشنام و کلمات توهین آمیز استفاده کنند .

بدین ترتیب گفتگو ها و بحث های اینترنتی زبان خاص افراد بلند پایه را با زبان افراد پایین دست ادغام می کند. در بحث های اینترنتی ، از آنجا که امکان اعمال نفوذ و قدرت یک فرد بر سایرین کاهش می یابد "قانون اکثریت" اعمال می شود .

این قانون جایی اجرا می شود که هدف ، قضاوت در باره ی موضوعی خاص است ، یعنی تصمیم گیری نهایی ، نوعی نظر خواهی است که در آن گروه اکثریت قدرت بیشتری دارند. بنابراین امکان گرایش سایر اعضا به سمت این گروه بیشتر از دوری گزیدن از آن است .

در تصمیم گیریهای بعدی ، تجربه عاملی است که سرعت تصمیمگیری نهایی را افزایش میدهد .

باید اضافه کرد که عاملی چون؛

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

▪ گستره ی زمانی تعامل

▪ هدف و مقصود تعامل

▪ نوع مشارکت

▪ تکرار پذیری ارتباط

▪ قدرت و جایگاه نسبی افراد

▪ میزان الفت آنان

▪ تعادل در تعداد افرادی که به عنوان موافق و مخالف بحثهای اینترنتی شرکت می کنند

▪ خصوصیات مورد توجه آنها

همه عوامل فوق در اثر گذاری ارتباطات بر طرز تفکر و ارزش های افراد نقش دارند. و کسب این تجربه های فوق در دنیای مجازی در نوع خود یک تغییر فرهنگ در نظام اجتماعی دنیای واقعی را به ارمغان می آورد .

دکتر جرمی استنگروم **Jeremy Stangroom , Ph.D** ، دکترای علوم نظری اجتماعی و متخصص فناوری ارتباطات و اطلاعات IT، در مورد ارتباط انسانی از طریق آنلاین دیدگاه خاصی دارد .

او معتقد است که طبق نظر اندیشمندان بسیاری که در باره اینترنت نوشته اند ارتباط افراد از طریق اینترنت در مقایسه با انواع روزمره ارتباط که با حضور فیزیکی افراد همراه است از جهات و بشیوه های مختلفحالتی تقلیل یافته دارد .

برای مثال هیوبرت دریفوس فیلسوف معاصر آمریکایی و استاد دانشگاه برکلی در کتاب خود با نام " در باب اینترنت" استدلال می کند که : "درک ما از واقعیت ، اشیا ، افراد و توانایی ما در برقراری ارتباط موثر با آنها، به شیوه ای که بدن ما بی سرو صدا در پس زمینه عمل میکند ، ارتباط دارد . توانایی بدن در دستیابی به چیز ها ، قوه درک ما از واقعیت کاری که انجام می دهیم و یا آماده ایم که انجام دهیم ، بسیار است .

همه این امور را بدن بی هیچ دردسری ، به شکلی فراگیر و موفق انجام می دهد. و ما بندرت متوجه انجام چنین اموری می شویم .

در ارتباطات رو در رو و در هنگام ملاقات با دیگران ما میتوانیم تا حدودی نسبت به آنها اطمینان بدست بیاوریم ولی در روابط آنلاین این امر امکان پذیر نیست .

در فضای مجازی می توان بدون حضور فیزیکی ارتباط برقرار کرد ولی امکان ارتباطی کامل از این نوع در فضای اینترنت ناممکن است. امکان فریبکاری آشکار در یک موقعیت مستقیم و رو در رو به حداقل می رسد ولی فریبکاری بروی اینترنت بسیار آسان است .در

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

اینترنت میتواند افراد را با خلق شخصیت هایی کاملا تخیلی فریب داد، ولی این امر در دنیای غیر مجازی بسیار مشکل است. بنابراین روابط اینترنتی در مقایسه با روابط "واقعی" (رو در رو) همراه با حضور فیزیکی، روابطی ضعیف هستند.

نکته قابل توجه در ارتباط اینترنتی این است که خصوصیتی از قبیل؛ سن، جنسیت، نژاد، لهجه، طبقه اجتماعی، جذابیت چهره، سبک لباس پوشیدن، جذابیت فیزیکی، هوش، تیپ و ... معیار قضاوت ما در باره افراد در دنیای غیر مجازی قرار می گیرد. اما این معیارها در دنیای مجازی اینترنت عمدتاً این گونه معیارها نیستند.

پس مسئله مشخصه اصلی ارتباطات اینترنتی فقدان رابطه "رو در رو" و نبود حضور فیزیکی است که فریبکاری و جعل هویت واقعی را ممکن می کند. از طرف دیگر، ارتباطات اینترنتی مانع گرایش به کلیشه پردازی و هویت سازی می شود.

اگر با کنترل جنبه هایی از شخصیت خود در ارتباط های آنلاین بتوانیم از پیشداوری بر اساس کلیشه های موجود و بی دلیل خودداری کنیم، آنگاه امکان دارد ارتباطات اینترنتی، حداقل در بعضی از موارد نسبت به اغلب ارتباطهای روزمره همراه با حضور فیزیکی کمتر مجازی (تحریف شده) و بیشتر "واقعی" باشد.

اینترنت شاهراه تهاجم فرهنگی

اینترنت یکی از این رسانه های تصویری است که جذابیت آن به مراتب بیش از دیگران رسانه هاست.

در دنیای روابط اینترنتی هر فرد می تواند آنگونه باشد، که طرف مقابل می پسندد و یا آنگونه که در روباهایش آرزو داشته است. پسر یا دختری که آرزو داشته محبوب دیگران باشد

در دنیای مجازی می تواند به این آرزو برسد. اینجا دیگر افکار، تحصیلات، شغل و چهره پسر یا دختر، آن چیزی است که ادعا می کند، نه آنچه در حقیقت وجود دارد. حتی یک خانم ۵۰ ساله می تواند نقش یک دختر ۱۸ ساله را بازی کند و ساعتی از فکر چین و چروک صورتش بیرون بیاید.

کارکردهای منحصر به فرد اینترنت، به گونه ای است که می تواند از سینما و تلویزیون در انتقال فرهنگ ها و یا همان تهاجم فرهنگی موفق تر باشد.

این روزها هر فردی باید یک **email** و یا حتی یک سایت و حداقل یک وبلاگ داشته باشد و حتی شرایط شغلی بعضی ایجاب می کند که مدام با اینترنت سرو کار داشته باشند. زمانی که می خواهید **email** خود را ببینید یا برای کسی **email** بفرستید بدون آنکه شما بخواهید چشمتان به تصاویر یا عناوین نامناسبی می افتد. اگر بر خود مسلط باشید و به موقع به نیازهایتان رسیدگی شده باشد و یا خدا ترس باشید به آنها توجه نمی کنید و تنها کار خود را انجام می دهید اما به راستی چند درصد از جوانهای جامعه ما در چنین شرایط ایده آلی قرار دارند، که بتوانند بی تفاوت از کنار تصاویر عبور کنند.

حرص به دنیا یکی دیگر از آفتهایی است، که با انواع و اقسام مدلهایی که از هر نوع کالا در اینترنت معرفی شده است تحریک می شود. زمانی که با یک **search** ساده بتوانیم، از مدلهای مختلف لباس شب، جواهرات، کمد بچه و مدل بینی گرفته تا نمای ساختمان و خیلی چیزهای دیگر را مشاهده کنیم نیاز به تنوع خواهی مادی جوانه می زند و با سرعت رشد می کند. از جامعه ای که در آن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

ضرورت تنوع مدل لباس ، مدل مو ، دکوراسیون منزل و بسیاری موارد دیگر به عنوان یک نیاز تعریف شده باشد، دیگر نباید انتظار داشته باشیم اولویت فکری افراد آن جامعه ، حساسیت نسبت به مسائل اعتقادی و یا سیاسی اجتماعی باشد .

از حجم گسترده اطلاعات در اینترنت، به عنوان یکی از مزایای آن نام برده می شود . شما از اخبار سیاست جهانی تا زندگی خصوصی یک هنرپیشه و عکسهای عروسی فلان ورزشکار تا بحثهای تخصصی و کارشناسی با دیدگاه های مختلف را با چند کلیک می توانید بر روی صفحه مانیتور ببینید . اما هجوم اطلاعات فراوانی که ممکن است راست یا دروغ باشد، از توانایی تمرکز انسان بر روی مسائل فکری کم می کند . اندیشه ای که با بمباران اخبار و تصاویر مواجه است نمی تواند خود را سازمان دهد . در حقیقت حجم زیاد دیده ها و شنیده ها همیشه با شما همراه هستند .

روابط دختران و پسران در دنیای اینترنت به یک رابطه عادی تبدیل شده است . عده ای تصور می کنند چون ارتباط چهره به چهره در این نوع ارتباط نیست نمی توان آن را ارتباطی غیر مجاز دانست اما آنچه در روابط دختر و پسر نقطه شروع خطرات است می تواند با ارتباط اینترنتی ایجاد شود . در هر نوع ارتباطی که دختر و پسر با هم دارند احساساتی در هر یک ایجاد می شود که در ارتباط با هم جنس چنین حسی وجود ندارد . تنوع روابط هر چند در سطح کلام و نوشتن با جنس مخالف روابط دختر و پسر را عادی می کند .

فرهنگ روابط اجتماعی تحت تاثیر روابط اینترنتی قرار گرفته است . هر چند دیدن چهره پر چین و چروک مادرزرها و پدربزرگها برای جوانی که مدام تصاویر رنگارنگ و جذاب اینترنتی را می بیند چندان دلچسب نباشد، ولی به یقین، حمایت عاطفی روحی که از مادرزگ و پدربزرگ بدون هیچ چشم داشتی نثار می شود و گرمایی که از یک کلام محبت آمیز آنها در انسان ایجاد می شود در هیچ چت اینترنتی و هیچ تالار گفتمانی به دست نمی آید .. گذراندن اوقات زیادی با اینترنت ، این روابط فامیلی را کم می کند .

شاید برخی تهاجم فرهنگی اینترنت را فقط در زمینه مسائل غیر اخلاقی آن بدانند . در اینکه جنبه غیر اخلاقی اینترنت عمده ترین تهاجمی است که می تواند به فرهنگ یک ملت وارد شود تردیدی نیست. اما اول که طرح موضوعات غیر اخلاقی ، خود عملی غیر اخلاقی است و دیگر آنکه مسائل غیر اخلاقی روشن است که عین تاریکی هستند و جای بحث و نصیحت ندارد . باید زوایای پنهان آثار اینترنت را باز کرد تا آنچه را که با ظاهری علمی و آراسته القا می شود را کشف نمود .

اینترنت در دنیای امروز خود را به عنوان یک وسیله رشد علمی، معرفی کرده است. هر چند همه کم و بیش با آسیب های آن آشنایی دارند، اما مخالفت با آن برچسب تاجر و عقب ماندگی را به همراه دارد . همه اقشار جامعه از سطوح مختلف اعتقادی ، تحصیلی ، فرهنگی و اقتصادی تلاش می کنند جایی در فضای اینترنتی داشته باشند . فعلاً راه چاره مقابله با آسیب ها را، افزایش محتوای علمی و دینی آن دانسته اند . افراد دیندار را تشویق می کنند در دنیای مجازی حضور یابند . همه می دانند این فضا با این کارها تطهیر نمی شود اما فعلاً کسی راه دیگری بلد نیست .

برای هرگونه استفاده از اینترنت باید بدانیم در چه محیطی هستیم ، اینترنت و خطراتش را بشناسیم، و به موازات حضور آگاهانه و هدفدار، نسبت به آن چه می بینیم و می نویسیم، حساس باشیم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

حقیقت این است که این قالب برای محتواهای دیگری غیر از مطالب من و شما، طراحی شده است. احساسی را که در شما از حضور در مجلس عزای امام حسین (ع) ایجاد می شود از دیدن و شنیدن هیچ مراسمی حتی **online** به دست نمی آید. و ذره ای از آنچه با حضور در حرم امام حسین (ع) در کربلا، پس از پیمودن راهی طولانی و پر مخاطره درک می شود در هیچ نوع ارتباط تکنولوژیکی میسر نیست.

اینترنت هر چه توانا و اعجاب بر انگیز باشد از انتقال معنویت عاجز است، نیاز مند ساز و کاری هستیم که از بنیان متناسب با آرمانهای مذهبی جامعه باشد. متخصصین باید آستین ها را بالا بزنند و به فرموده مقام معظم رهبری (دام ظلّه) از تقلید و کپی برداری دست بردانند.

جهان مجازی (اینترنت) و جوانان

عصر جدید را «عصر انقلاب در ارتباطات» نامیده اند و روشن ترین نشانه این قرن «انفجار اطلاعات» است. در این قرن اطلاعات دانش و آگاهی معادل توانایی انسان و بزرگترین سرمایه سازگاری او با دنیای جدید است. هم اینک میلیون ها پایگاه آموزشی فرهنگی اجتماعی و هنری در وب های جهانی وجود دارد که هر یک به منزله یک آموزشگاه مجازی کاربران اینترنت را با هر گونه نیاز و سلیقه ای تغذیه می کند. آغاز گاه اینترنت به سال ۱۹۶۹ میلادی و برنامه آموزشی موسوم به موسسه طرح های پژوهشی پیشرفته (که آریانت نیز خوانده می شود باز می گردد. هدف این طرح آن بود که ارتش را به پیمانکاران وزارت دفاع و آزمایشگاههای (ARPA) دانشگاههایی که در پژوهش های نظامی شرکت داشتند پیوند دهد. هدف اصلی آریانت این بود که شبکه کامپیوتری غیر متمرکزی ایجاد کند که تعداد زیادی ارتباط پشتیبان و اضافی برای کامپیوتر داشته باشند. امید بر این بود که این سیستم بتواند پیام های ارتباطی سریع را بدون نظارت انسانی به جریان بیندازد تا در صورت وقوع جنگ گسترده و به خصوص جنگ هسته ای جریان اطلاعات قطع نشود.

تکنولوژی کامپیوتر ورود به شاهره های اطلاعاتی را در فضای مجازی مهیا ساخته و همچنین فضا و بازاری را برای سرگرمی و طیف وسیعی از افراد به خصوص نوجوانان و جوانان فراهم کرده که به سرعت و به طور مداوم رو به رشد است.

اینترنت از جمله مظاهر مدرن عرصه سرگرمی است که تحول رسانه های جدید را به ارمغان آورده است. اینترنت به عنوان یک پدیده جهان مشمول امکان و فرصتی برای کاربران فراهم می کند که بتوانند تمام اطلاعات و خدمات مورد نیاز خود را هر زمان هر کجا و به هر میزان که بخواهند دریافت کنند. بنابراین در جهان امروز فرهنگ رسانه ای با برتری رسانه اینترنت فراگیرترین و مسلط ترین فرهنگ تاثیر گذار در جامعه است. مرکز ثقل این تاثیر روی نسل در حال رشد یعنی نوجوانان و جوانان است. به عبارتی دیگر بخش قابل توجهی از زندگی جوانان امروز را ارتباطات با اینترنت تشکیل می دهد این ارتباط می تواند به رشد مهارت های مختلف یادگیری منجر شود؛ مهارت هایی که جوانان را با نظام نوین جهانی و ضرورت جهانی شدن آشنا و سازگار می کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

با طولانی شدن دوره نوجوانی و جوانی رواج شیوه های جدید رفتار اجتماعی برای پر کردن فضای زندگی فردی شدن و کم رنگ شدن شکاف های متداول اجتماعی اهمیت یافتن سبک زندگی برای جوانان از هم پاشیدگی شبکه های سنتی همگی از جمله زمینه های اصلی هستند که شرایط جدیدی را پیش روی جوانان قرار داده اند. آنچه در کنار این روندها و متاثر از رشد رسانه های جدید قابل ذکر است اهمیت بیش از پیش حفظ و تنوع در اوقات فراغت برای جوانان است. اولین نسل آشنا با کامپیوتر و تکنولوژی های ارتباطی را باید نسل فعلی دانست. بسیاری از آنان می توانند با طیفی از نرم افزارهای کامپیوتری کارکنند و به راحتی آن را بفهمند. این تحولات تکنولوژیک علاوه بر تاثیر بر ذوق سلیقه و نیاز ارتباطی آنها گذراندن اوقات فراغت آنها را نیز تحت تاثیر قرار داده است.

دو فرایند « رسانه ای شدن » و « خانگی شدن » توصیف کننده گذران بخش عمده ای از فراغت جوانان در جوامع مدرن است. جوانان فراغت خود را بیش از پیش در خلوت سپری می کنند و برای سرگرم شدن به طور فزاینده ای به رسانه های جدید متکی هستند. البته در کنار این مزایای بزرگ باید به فکر خطرهای پنهان آن نیز بود. این پدیده تناقض آلود که از یک سو بهترین و غنی ترین بستر رشد تحول و گسترش زندگی انسانها است از سوی دیگر مسموم ترین و آسیب زاترین فضای فرهنگی و تربیتی را نیز در درون خود دارد. طبق گزارش اجلاس جهانی سران در خصوص جامعه اطلاعاتی جهان شاهد انفجار واقعی و تمام عیار اینترنتی بوده است. در اوایل سال ۱۹۹۷ م تعداد کاربران اینترنت در سطح جهان کمتر از ۶۰ میلیون نفر تخمین زده شده در سال ۲۰۰۲ م این رقم به ۱۰ برابر یعنی ۵۸۰ میلیون نفر رسید.

شمار کاربران اینترنت در خاورمیانه نزدیک به ۵ میلیون نفر است. در واقع کار بران اینترنت در فضایی فراذهن و مجازی قرار می گیرند و این فضای مجازی متفاوت از فضای واقعی و حقیقی است. ویژگی های فضای مجازی سرعت عمل ناشناس ماندن سیال بودن است که کاربر در این فضا ظاهرا احساس امنیت می کند و در این فضا تفاوت های جنسیتی قومی نژادی مذهبی دیگر مهم نیست و فرصت های جدیدی را نیز برای نمایش شخصیت در اختیار کاربران قرار می دهد. در واقع اینترنت نه تنها قادر است تا دگرگونی بنیادی را در ساختار هویت و شخصیت فردی ایجاد کند بلکه هم زمان می تواند عامل عمده ای در احیا و اشاعه هویت گروه های حاشیه ای جامعه نظیر اقلیت های قومی نژادی مذهبی زنان و جوانان گردد.

اینترنت فردی شدن شیوه های زندگی جوانان را دامن زده و مرزهای تازه ای را در شکل گیری ارزش ها و هویت یابی به ویژه ارزش های مربوط به آشنایی و دوستی های رمانتیک پیش روی جوانان ما قرار داده است. به لحاظ زمانی ایران پس از اسرائیل اولین کشور خاورمیانه است که در سالهای ۱۹۹۳ به اینترنت دسترسی یافت. با این حال کاربرد اینترنت در این دوره عمدتاً معطوف به مراکز پژوهشی و دانشگاه ها بود.

فرصت ها و تهدیدات دنیای مجازی اینترنت

دام الکترونیکی

ورود رایانه به عرصه زندگی، رفتار و گفتار بسیاری از افراد را تغییر داده است. رایانه و به تبع آن فضای مجازی اینترنت، دنیای انسان را چنان کوچک کرده که در قاب یک مانیتور چند اینچی قابل رویت است!

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

استفاده از اینترنت، پیامدهای مثبت و منفی متعددی را در پی دارد. اگر چه نباید فرصتهای مثبتی که از طریق اینترنت ایجاد شده را نادیده گرفت اما از طرفی نمی توان از کنار معضلات، ناهنجاری ها، بزهکاری ها و ... به وجود آمده از این طریق نیز به سادگی و با بی توجهی گذر کرد .

پایان یک دوره تحصیلی و آغاز فصل تعطیلات مدارس و مراکز آموزش عالی بار دیگر فرصت بیشتری را برای استفاده جوانان و نوجوانان از رایانه ها و فضای اینترنت فراهم کرده است. این فرصت آسیب ها و تهدیدات جدی را نیز به همراه دارد .

● ۱۸ میلیون کاربر اینترنتی در ایران

بالغ بر ۲۷,۵ درصد کل جمعیت ایران از کاربران اینترنت محسوب می شوند این در حالی است که سهم ایران از تعداد کاربران اینترنت در خاورمیانه ۵۳ درصد است و میزان رشد اینترنت در آن ۷,۱ درصد است که بالاترین سهم و میزان رشد را در خاورمیانه دارد. زیرا تنها در فاصله هفت سال از دسامبر ۲۰۰۰ که میزان کاربران اینترنت ۲۵۰ هزار نفر بود تا دسامبر ۲۰۰۷ رشدی چشمگیر داشته است .

همچنین، نزدیک به هشتصد هزار و بلاگ فارسی بیش از شصت و پنج درصد از محتوای وب فارسی را تشکیل داده اند.

● اینترنت حرکت روی لبه تیغ

رایانه و اینترنت به همان اندازه که دنیا را تکان داده است، ارتباطات را دگرگون ساخته و به یکی از مهمترین ابزارهای روز دنیا تبدیل شده و در مجموع جامعه اطلاعاتی جهانی را تشکیل داده است، پیچ و خم و دالان های مبهم نیز بسیار دارد. کارشناسان عرصه اینترنت که نیم نگاهی هم به مسئله اخلاق و هنجارهای اینترنتی دارند، چاقوی دولبه را بهترین مثال برای این فناوری می دانند .

● ماهیت مبهم اینترنت

. با توجه به کاربردهای مثبت فراوان و سوءاستفاده های گسترده ای که از فناوری اینترنتی شده است، روز به روز شاهدیم که به تعداد پزشکان و مؤسسات مشاوره ای که نسبت به خطرات و بیماری های فراوانی که در اثر استفاده بی ملاحظه از اینترنت هشدار می دهند، افزوده می شود. این بیماریها شامل تأثیرات منفی اینترنت بر بینایی، اعصاب، دستها، ستون فقرات و... می شود و بنابر نظر پزشکان، سرردهای عمیقی را نیز در پی دارد.

به وجود صدها میلیون سایت حاوی مطالب، عکس ها و فیلم های غیراخلاقی اینترنت را دام جدید غرب ارزیابی می کند و می گوید: «آمارها نشان می دهد که در بسیاری از کشورها نخستین و یا حداکثر دومین مورد جست وجو، موارد ضداخلاقی بوده است که این زنگ خطر را برای آگاهان جوامع امروز به صدا درآورده است.»

● چت روم ها؛ ملاقات با تباهی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

یکی از پرطرفدارترین فضاهای اینترنتی برای جوانان و نوجوانان امکان ارتباط کلامی و نوشتاری با دیگر افراد در نقاط مختلف از طریق چت رومهاست .

علی زاده با تأکید بر عدم موفقیت فیلترینگ سایت ها باتوجه به وجود فیلترشکن های مختلف و ترفندهای گوناگون برای استفاده از سایت های فیلتر شده به استفاده های مثبت و منفی از چت رومها و اطاق های گفتگو اشاره کرده و می گوید: «این امکانات، هم محلی برای آشنایی و گفتگو درباره مسائل مورد علاقه کاربران مطرح است و هم به مکانی برای کلاهبرداری و سوءاستفاده های گسترده غیراخلاقی از کاربران بعضاً نوجوان و جوانان تبدیل شده است.»

در همین راستا، یکی از روزنامه نگاران و کاربران اینترنتی عقیده دارد که مواجهه با انفجار اطلاعات و روشن شدن حقایق برای بشر، چیزی است که می توان به عنوان جنبه مثبت اینترنت از آن یاد کرد .

وی در ادامه می گوید: «به عقیده من، دیگر زمان آن گذشته است که مردم جهان فقط از منابع محدودی اخبار روزمره را دریافت می کردند و اگر به عنوان مثال، BBC CNN و... نمی خواستند مردم از خبری مطلع شوند، و خواسته شان محقق می شد و از این طریق می توانستند مردم را در جهت خواسته های خود هدایت کنند، امروز، با گسترش شبکه های خبری اینترنتی دیگر نمی توان روی آمارهای کذایی رسانه های آمریکایی که در دست صهیونیست هاست مانور داد چرا که هم اکنون، امکان روبرو شدن مردم کشورهای جهان از طریق اینترنت، با حقایقی است که صهیونیست ها آن را از ایشان پنهان نگاه می داشتند.»

اینترنت به تدریج فضای حضور خود در جامعه و خانواده را گسترده تر می کند از یکسو دامنه اطلاعات و آگاهیهای عمومی و تخصصی اقشار مختلف جامعه را گسترش داده و از دیگر سو زمینه ارتباط افراد با یکدیگر را در شهرها و کشورها افزایش می دهد. اما نمی توان به آثار مخرب آن بر اذهان جمعیت جوان و نوجوان کشور بی تفاوت ماند .

بسیاری از کارشناسان بر ضرورت توجه خانواده ها بر چگونگی استفاده فرزندان از اینترنت تاکید می کنند. متأسفانه آمارهای غیررسمی از وبگردی و سرکشی برخی از جوانان و نوجوانان به برخی از

● رفتار و گفتار مفسده انگیز

در جهان بیش از میلیونها کودک، نوجوانان و جوان با اینترنت سروکار دارند. در بعضی کشورها حدود ۸۰ درصد مدارس ابتدایی و راهنمایی به اینترنت دسترسی دارند و بسیاری از مشاغل به مهارت های اینترنتی نیازمند است .

آموزش از راه دور یکی از گزینه های مناسب ادامه تحصیل است که فضای اینترنت نیز سهم مهمی در آن دارد. نوجوانان و جوانان با استفاده از آن می توانند اطلاعات عمومی خود را به سرعت افزایش دهند. با این همه کار با رایانه و اینترنت موجب بهبود وضعیت تحصیلی آنها نمی شود !

بسیاری از کارشناسان معتقدند آنها اغلب وقت خود را برای کارهای دیگری با اینترنت صرف می کنند و در این حین اشخاص ناشناس با برقراری ارتباط با کودکان، نوجوانان از طریق پست های الکترونیکی (E-mail) و اتاق های گفتگو (Chatroom) به سوء استفاده از آنان می پردازند فرامرز لطفی روانشناس و کارشناس امور خانواده درباره خطرات اینترنت اینگونه می گوید: «اینترنت یک ابزار رسانه ای است که فواید و مضرات آن بیشتر از سایر ابزارها است این ابزار می تواند زمان لازم برای مطالعه، ورزش، فعالیت های

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اجتماعی و بودن در دنیای واقعی را کاهش دهد. فرزندان ما علاوه بر دیدن صفحه رایانه، نیاز دارند سایر حواس خود را مانند بویایی، شنوایی و لامسه پرورش دهند که استفاده زیاد از آن و صرف وقت در فضای مجازی اینترنت، چشم، دست و ستون فقرات آنها را به شدت آسیب می زند .

آنان همواره در معرض پیام های مستهجن قرار دارند که بی توجهی نسبت به چگونگی استفاده آنان از اینترنت نتایج تلخی را به همراه دارد .»

● پنجه اینترنت بر آرامش و امنیت خانواده

بدون تردید صرف ثابته های پرشور و انرژی ایام نوجوانی و جوانی با وب گردیهای بی هدف، آنها را از تفکر درباره آینده و فرصت های شغلی و تحصیلی و کسب مهارتهای فنی، حرفه ای و کارآمد درایام فراغت و به خصوص تعطیلات تابستانی بازمی دارد و آنان را به سمت پوچی و بی هدفی می کشاند .

«تالارهای گفتگوی اینترنتی و برخی سایت ها به صورت هدفمند و برنامه ریزی شده جوانان را نسبت به مسائلی چون دین و مذهب، سنت و مناسبات اخلاقی و اجتماعی چون حیا، غیرت، ادب و خویشتنداری بی تفاوت می کند. در مواردی نیز با ترویج مذاهب و آئین های دروغین و الحادی، آنها را به انحرافات بی بازگشت سوق می دهد که بی گمان این خطر سلامت جامعه را به شدت تهدید می کند .»

● مراقب دوستان نامرئی باشید

رهایی فرزندان در دنیای مجازی پرمخاطره اینترنت عواقب تلخی به همراه دارد. شما تا چه میزان با محیط، محتوای اینترنت آشنا هستید، بدون تردید همراهی شما با فرزندان در استفاده از این ابزار رسانه ای مانع از در غلتیدن آن ها در دامهایی که پیش روی دارند، می شود. چقدر دوستان جدید، نامرئی و الکترونیکی آنان را می شناسید؟

نکاتی در مورد راه های استفاده ی صحیح از اینترنت

- ۱ . مکان مناسب ؛ رایانه برای استفاده از اینترنت باید در معرض دید باشد و تمام افراد خانواده حق استفاده از آن را داشته باشند .
- ۲ . زمان مناسب ؛ بهترین زمان برای استفاده از رایانه در طول روز است . هیچ گاه به فرزندان نباید اجازه داد در دل شب از اینترنت استفاده کنند .
- ۳ . معرفی سایت های مفید برای کودکان ؛ اینترنت مملو از سایت های بسیار ارزشمند است که والدین باید از قبل آن ها را شناسایی کنند و در اختیار فرزندان قرار دهند .
- ۴ . معرفی موتور جستجوی مناسب در اینترنت ؛ کودکان و نوجوانان برای استفاده از اینترنت جهت تحقیق و پژوهش نیاز به یک موتور جستجوی مناسب اینترنتی دارند که یکی از مناسب ترین آن ها که امکان جستجوی کلمات فارسی را نیز دارد ، گوگل است که می توان از طریق سایت www.Google.com از این امکان استفاده نمود .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

فراموش نکنیم که هنگام استفاده از موتورهای جستجو حتماً در کنار فرزندان حضور داشته باشیم زیرا امکان دارد کلمات یافت شده مربوط به سایت های نامناسب باشد .

۵ . شناسایی دوستان کامپیوتری فرزندان ؛ کودکان و نوجوانان فقط با افراد خاصی ارتباط رایانه ای دارند . در اولین فرصت آن ها را شناسایی کرده و از سالم بودن آن ها اطمینان پیدا کنیم .

چت (*Chat*) به معنی گپ خودمانی است ؛ اتفاقی برای گفتگوی مستقیم و زنده با افرادی که از هویت آن ها هیچ اطلاعاتی نداریم . پس استفاده از آن به هیچ عنوان توصیه نمی شود .

در کشور ما یکی از مهمترین علل گرایش نوجوانان به جنس مخالف ، ارتباط از طریق چت می باشد .

تا سن ۱۴ سالگی فرزندان باید با والدین خود وارد شبکه شوند و راه های صحیح استفاده از آن را در این مدت فرا بگیرند .

راه های نظارت اولیا بر عملکرد فرزندان

مراقب باشیم ؛ نظارت والدین بر عملکرد فرزندان همیشه باید به صورت نامحسوس و غیر مستقیم باشد.

۱ . آگاهی کامل اولیا از رایانه و اینترنت

۲ . آگاهی از راه های دست یابی اولیا به سایت های اینترنتی استفاده شده (از طریق گزینه **History** و یا **Address bar** و **Temporary internet files**) و اطلاعات گرفته شده (از طریق گزینه **Search** برای جستجوی تمام فایل های صوتی و تصویری اعم از مخفی و غیرمخفی)

۳ . جلوگیری از قرار دادن هرگونه رمز عبور و یا قفل گذاری بر روی فایل ها و قسمت های دیگر دستگاه

چگونگی مواجهه ی اولیا با استفاده ی نادرست از اینترنت

در صورت استفاده ی نادرست ، به صورت مرحله ای بدین گونه عمل شود:

۱ . تمام اطلاعات نامناسب ، بدون این که کاربر متوجه شود ، در اولین فرصت پاک شوند .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

(از طریق گزینه History و Internet Options)

۲. شواهد و قرائنی ارائه گردد که از موقعیت فرزندان در استفاده از اینترنت آگاهی داریم .

(در این مرحله والدین بدون اشاره به خطاها ، رفتاری از خود نشان می دهند که غیر مستقیم آگاهی خود را از عملکرد غلط آنان نشان می دهد .)

۳. گفتگوی صمیمانه و دادن هشدار به فرزندان

۴. ساز و کارهای بازدارنده مانند : قهر کردن ، تحریک عواطف و محرومیت در استفاده از رایانه و ...

پیشنهادات :

از آنجائیکه تهاجم فرهنگی وجود دارد و نمی توان از آن جلوگیری نمود باید به دنبال راهکارهایی برای مقابله با آن باشیم تا با کمترین ضرور و زیان مواجه گردیم. از این رو پیشنهاد میگردد ابتدا فرهنگ استفاده از اینترنت را در جامعه نهادینه نماییم و این زمانی اثر بخش است که این آموزش و فرهنگ سازی در مدارس ما آغاز گردد،

دوم اینکه جامعه را به سمت استفاده های بهینه از اینترنت سوق دهیم از جمله خدمات الکترونیکی است که می توان در بستر اینترنت اتفاق بیفتد و با اثرات مثبتی که به دنبال دارد از جمله کاهش تردد افزایش سرعت و تسهیل در امور، بی شک تاثیرگذار می باشد.

سوم اینکه بدنبال ایجاد بانک اطلاعات جوانان باشیم که این خود مصوبه ی شورای عالی انقلاب فرهنگی است و اگر محیطی جذاب و علمی و تفریحی فراهم آید بی شک جوانان در محیط های ناآشنا سرگردان نمی شوند.

نتیجه گیری

هرگاه انسان در خلال زمان با یکدیگر تعامل برقرار نمایند، فرهنگهای جدید بوجود می آیند در فضای مجازی فناوری های کامپیوتری های شبکه ی (اینترنت) فرآیند های ساختار فرهنگی را شکل میدهند.

سعی کنیم هر چه زودتر فرهنگ صحیح استفاده از رایانه و اینترنت را آموزش دهیم و بستری را فراهم سازیم تا هر چه زود تر بتوانیم از دنیای ارزشمند اینترنت استفاده ی بهینه کرده و لذت ببریم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

منابع:

علی کریمی - شیوه های تهاجم فرهنگی نظام سلطه بر علیه نظام جمهوری اسلامی در فضای مجازی

محمد تقی مصباح یزدی، تهاجم فرهنگی، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ سوم.

نقشینه، گسترش اینترنت در جمهوری اسلامی

محمد مقدم، روزنامه کیهان

نبی صادقی، ابزار و وسائل تهاجم فرهنگی

تهاجم فرهنگی حمید شکراللهی

www.hajreza.ir ناتوی فرهنگی دشمن را در اینترنت را جدی بگیریم

www.bashgah.net تهاجم فرهنگی در سایه عصر ارتباطات

www.Shahedeemamreza.com، فواید اینترنت